

Bogusław Paź, *Epistemologiczne założenia ontologii Christiana Wolffa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, ss. 312

Niniejsza pozycja książkowa jest nieco zmienioną wersją rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Karola Bala w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego. Autor monografii odbył studia magisterskie z zakresu filozofii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (1987-1993). Tam też pod kierunkiem o. prof. dr. hab. Mieczysława Alberta Krąpca napisał pracę magisterską. Obecnie jest młodszym pracownikiem naukowym w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie rozwija w tamtejszym środowisku filozoficznym problematykę klasycznej filozofii bytu.

Praca autora składa się z dwóch głównych części, poświęconych kolejno epistemologii i ontologii Christiana Wolffa. W ramach części pierwszej autor zajmuje się głównie epistemologicznymi zasadami ontologii niemieckiego myśliciela. Omawia tu przejętą przez Wolffa kartezjańską metodologię, następnie myślenie i refleksję jako podmiotowo-poznawczą bazę ontologiczną oraz reprezentację jako epistemologiczne pryncypium jego ontologii. W części drugiej dokonuje najpierw wstępnej charakterystyki ontologii Wolffa. Następnie omawia jej zasady oraz syntezę ontologiczną i jej uwarunkowania.

Autor na przestrzeni całej rozprawy ukazuje Chrystiana Wolffa jako myśliciela, który doprowadził esencjalizację ontologii do najwyższego stopnia, kontynuując stanowisko epistemologiczne Kartezjusza. Wolff przyjął prymat świadomości przed bytem transcendentnym. Jego zdaniem, przedmiotem poznania ludzkiego nie jest byt obiektywnie istniejący, ale jego reprezentacja obecna w świadomości. Ów zwrot od bytu do jego reprezentacji jest wywołany obecnością refleksyjnie ukonstytuowanej poznawczej zasady *cogito*. Zatem sam podmiot poznający, a ściślej: obecna w nim świadomość wypełniona ideami, jest pierwszym przedmiotem ludzkiego poznania, a nie byt zewnętrzny w stosunku do niego. Byt więc uczynił Wolff w poznaniu nie punktem wyjścia, ale punktem dojścia. Autor rozprawy wykazuje jednak, że ten cel jest poznawczo nieosiągalny, gdyż przy obraniu pojęciowej reprezentacji bytu za punkt wyjściowy podmiot poznający zostaje zamknięty w sferze znaków. Poznanie ludzkie zatem nie informuje nas o bycie, a jedynie o jego znakowej reprezentacji obecnej w świadomości. Stąd też wolffiańska epistemologia w stosunku do epistemologii arystotelesowsko-tomistycznej ma charakter idealistyczny.

Sygnalizowana rozprawa autora jest pozycją wysoce specjalistyczną. Dla zwykłych czytelników może uchodzić za pozycję trudną. Jednakże dla dzisiejszych badań historyczno-filozoficznych ma ona dużą wartość, tym bardziej że jest napisana precyzyjnym, specjalistycznym językiem. Znakomite świadectwo o niej złożył o. prof. Mieczysław Albert Krąpiec, gdy w recenzji wydawniczej napisał: „Książka Bogusława Pazia na temat ontologii Wolffa jest wybitnym osiągnięciem filozoficzno-poznawczym dotyczącym swoistego przełomu kultury europejskiej. Ontologia Christiana Wolffa stanowi jakby centralny punkt zwrotny w dziejach uniwersyteckiego nauczania filozofii. Zawiera przy tym wiele myślowych wątków ze starożytności, średniowiecza i współczesnych Wolffowi myślicieli, które

należało wykryć i uznać ich funkcjonowanie w jego wielkim systemie ontologii. Bogusław Paż dokonał tego znakomicie”

Opierając się na świadectwie tak kompetentnego recenzenta – myśliciela, należy skonstatować, że monografia Bogusława Pazią stanowi wielkie osiągnięcie i wzbogacenie polskiej myśli filozoficznej w dziedzinie badań nad filozofią Christiana Wolffa.

ks. Ignacy Dec